

Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра
соціології

Соціологія громадської думки та мас-медіа

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, 2 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кред. ЄКТС/150 годин: лекції – 30 год., семінарські – 30 год., самостійна робота – 90 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: канд. соціолог. наук, доцент Єнін Максим Наїмович yeninmaksym@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=4809</i>

Програма навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна спрямована на освоєння студентами основних теоретичних та емпіричних напрямків вивчення громадської думки, мас-медіа й масової комунікації в сучасному світі, розширення та поглиблення знань в галузі зв'язків з громадськістю, оволодіння навичками соціологічних методів їх вивчення. В межах кредитного модуля передбачається формування у майбутніх соціологів умінь аналізувати громадську думку, застосовувати спеціальні методики її дослідження. Курс орієнтує студентів на основні поняття, проблеми та теорії, що існують в предметному полі соціології мас-медіа, направлений на ознайомлення з сутністю та функціями масової комунікації в сучасному суспільстві, ефектами та маніпулятивним потенціалом засобів масової інформації, емпіричними методами досліджень в даній галузі знання.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри соціології.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів здатностей:

- застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК-1);
- діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК-6);
- оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК-1);
- збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК-4);
- презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців (ФК-7).

Завданням дисципліни є формування у студентів таких результатів навчання: здатність використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 1);

уміння пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН 4);

здатність презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців (РН 11).

У процесі вивчення дисципліни здобувачі також набувають практичних умінь:

- проводити збір і аналіз статистичних даних щодо стану громадської думки;
- порівнювати основні соціологічні теорії мас-медіа;
- готувати інформаційні матеріали для преси (зокрема прес-релізи);
- виявляти механізми впливу мас-медіа на громадську думку;
- розуміти сутність і соціальні ефекти масової комунікації.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Методологія, методи та технології соціологічних досліджень, Загальна соціологія

Постреквізити: Врегулювання конфліктів в інформаційній сфері, Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії

Тема 2. Масова свідомість та громадська думка як соціальний феномен

Тема 3. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії прямого впливу

Тема 4. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії мінімального впливу

Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: моделі помірного впливу, кодування-декодування

Тема 6. Масова комунікація в різних типах суспільств

Тема 7. Масова комунікація як соціальний інститут

Тема 8. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як інститут демократії, влади та ідеології

Тема 9. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як технологія та середовище конструювання реальності

Тема 10. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності

Тема 11. Особливості політичного впливу засобів масової інформації

Тема 12. Ідеологія та реклама в мас-медіа

Тема 13. Інформаційне суспільство та трансформація мережевої комунікації

Тема 14. Цифрові медіа: демократія, маніпуляція та соціальний контроль

Тема 15. Методи соціологічного дослідження громадської думки та мас-медіа

Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Основна література

1. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій. Підручник. Затверджено МОН України. Лукашевич М. П., Туленков М. В., Яковенко Ю. І. Виробник: Каравела. 2024. 544 с.
2. Медіаграмотність : навчальний посібник / За редакцією Прокопенко О., Бондаря Ю. — Колектив авторів: Бондар Ю., Горська К., Дуцик Д., Кравченко О., Кулаков А., Романюк А., Юркова О. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2025. 136 с.
3. Єнін М. Н., Северинчик О.П. Соціологія громадської думки та мас-медіа // Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Єнін М.Н., Северинчик О.П. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 81 с.
4. Mass Communication Theories; Melvin L. DeFleur, Margaret H. DeFleur; Routledge; 2022. 366 p.

Допоміжна

1. Дмитрашко С. А. Стратегії впливу на масову свідомість у націонал-соціалістичній Німеччині // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2018. Випуск 2 (38). С. 12–17.
2. Єнін М. Н., Черних Г. А. Громадська думка // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Громадська думка](https://vue.gov.ua/Громадська_думка) (дата звернення: 15.06.2024).
3. Індекс свободи преси. Дані 2024 р. Reporters without borders. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2024>
4. Крос Кетлін, Гакет Роберт. Політична комунікація й висвітлення новин у демократичних суспільствах. Перспективи конкуренції / Кетлін Крос, Роберт Гакет; пер. з англ. К. : Основи, 2000. С. 43–62.
5. Лалл Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Джеймс Лалл. К. : «К. І. 3», 2002. 264 с.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
7. Медіаспоживання українців: третій рік повномасштабної війни. Опитування громадського руху «Опора». (травень-червень 2024 р.). URL: <https://www.oporaua.org/viyna/doslidzhennya-mediaspozhyvannya-ukrayinciv-tretyi-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-25292>
8. Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К. Г. Сіриньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с.
9. Міщенко М. Громадська думка існує, але чи завжди її можна виявити // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. №3. С. 149–160.
10. Онищенко О. О. Теорії маніпуляції масовою свідомістю: «вікно Овертона та спіраль мовчання» // Актуальні проблеми політики. 2022. Вип. 70. С. 55-59. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/70_2022/9.pdf
11. Полторак В. А., Зоська Я. В., Стадник А. Г. Соціальні стереотипи і громадська думка // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. № 27. С. 115–122.
12. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 1. Соціальність та її форми: підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 576 с.
13. Фесенко А. М., Чорна В. О., Бондарець Б. Б. Теорія гегемонії А. Грамші: ідеологічно-культурний вимір боротьби за владу та легітимізацію панування // Грані. 2025. №71. С. 62–67. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2025/71-2025/12.pdf>
14. Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015.
15. Bourdieu P. Public opinion doesn't exist. URL: https://is.muni.cz/el/fss/podzim2019/POLn4102/um/blok1/Bourdieu_PO_Does_Not_Exist.pdf

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1.

Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії

Основні питання: Роль громадської думки та мас-медіа в сучасному суспільстві. Об'єкт, предмет та структура соціології громадської думки і соціології мас-медіа. Поняття медіа, соціальної та масової комунікації, соціальної і масової інформації.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 2.

Тема 2. Масова свідомість та громадська думка як соціальний феномен

Основні питання: Масова свідомість як особливий тип суспільної свідомості. Громадська думка: сутність, структура та функції. Формування громадської думки та механізми впливу на неї. Опитування громадської думки та проблеми її вимірювання. Опитування громадської думки та маніпулювання.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Соціологія, 2024; Bourdieu, електронний ресурс; Міщенко, 2022; Полторак, 2020; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 3.

Тема 3. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії прямого впливу

Основні питання: Історичні передумови виникнення досліджень масової комунікації та парадигма прямого (тотального) впливу медіа. Франкфуртська школа та критика масової культури. Концепції пропаганди та медіавпливу в роботах У. Ліппмана та Г. Лассуелла.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 4.

Тема 4. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії мінімального впливу

Основні питання: Критика парадигми прямого впливу та становлення теорій мінімального впливу. Емпіричні дослідження масової комунікації у 1940–1960-х рр.: внесок К. Говленда. Теорія двоступеневого потоку комунікації П. Лазарсфельда. Теорія «використання і задоволення».

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 5.

Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: моделі помірного впливу, кодування-декодування

Основні питання: Теорії помірного впливу мас-медіа. Дослідження медіанасилля та теорія культивування. Модель кодування-декодування та активна аудиторія. Розвиток досліджень масової комунікації в СРСР та незалежній Україні.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Джеймс, 2002; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 6.

Тема 6. Масова комунікація в різних типах суспільств

Основні питання: Комунікація в традиційному суспільстві. Особливості масової комунікації в індустріальному суспільстві. Зміни в масовій комунікації в інформаційному суспільстві. Нація і масова комунікація.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 7.

Тема 7. Масова комунікація як соціальний інститут

Основні питання: Характеристика масової комунікації як соціального інституту, її функції. Соціальна характеристика засновника, редактора і журналіста. Інформаційні канали та економічні засади функціонування медіа. Аудиторія, її типи. Фрагментація аудиторії.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Лекція 8.

Тема 8. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як інститут демократії, влади та ідеології

Основні питання: Ліберально-плюралістичний підхід до аналізу ролі ЗМІ в демократичному суспільстві. Критичні соціологічні концепції мас-медіа: а) інструменталістський підхід; б) теорія культурної гегемонії А. Грамші; в) комунікативна теорія Ю. Габермаса.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Фесенко, 2025.

Лекція 9.

Тема 9. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як технологія та середовище конструювання реальності

Основні питання: Технологічний детермінізм у дослідженнях масової комунікації: концепції Г. Інніса та М. Маклюєна. Постмодерністський і системний підходи до аналізу мас-медіа: симулякри, гіперреальність і конструювання соціальної реальності у Ж. Бодрійєра та Н. Лумана. Концепція «вікна Овертона» як модель зміни меж публічного дискурсу.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Фесенко, 2025.

Лекція 10.

Тема 10. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності

Основні питання: Сутність і особливості тематизації. Чинники формування новин. Цінності новин і моделі подачі політичних новин. Культурний та інформаційний імперіалізм: сутність концепції та її критика. Форми власності ЗМІ.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Індокси, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Лекція 11.

Тема 11. Особливості політичного впливу засобів масової інформації

Основні питання: Поняття політичної влади, її механізми і функції. Мас-медіа як інструмент політичного впливу: порядок денний, праймінг, фреймінг та мовні стилі інформаційної боротьби. Способи політичного маніпулювання в мас-медіа. Свобода ЗМІ як умова демократії та міжнародні індокси її вимірювання.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Лекція 12.

Тема 12. Ідеологія та реклама в мас-медіа

Основні питання: Поняття ідеології та її соціальні функції. Мас-медіа як механізм поширення ідеології. Реклама як форма ідеологічної комунікації. Мас-медіа у висвітленні збройних конфліктів: журналістика війни і журналістика миру. Суперечливість оцінок ролі мас-медіа та можливості протидії маніпуляціям.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Лекція 13.

Тема 13. Інформаційне суспільство та трансформація мережевої комунікації

Основні питання: Інформаційне суспільство як новий етап суспільного розвитку. Інформатизація суспільства та виникнення глобальних мережевих комунікацій. Трансформація масової комунікації та основні характеристики мережевої комунікації. Цифрова нерівність та вразливі соціальні групи.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Mass Communication Theories, 2022; Медіаграмотність, 2025.

Лекція 14.

Тема 14. Цифрові медіа: демократія, маніпуляція та соціальний контроль

Основні питання: Алгоритмізація та платформізація цифрових медіа. Цифрові медіа, демократія та громадянська участь. Цифрові маніпуляції, дезінформація та інформаційні війни. Великі дані, цифровий нагляд і корпоративна влада платформ: виклики демократії.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Mass Communication Theories, 2022; Медіаграмотність, 2025.

Лекція 15.

Тема 15. Методи соціологічного дослідження громадської думки та мас-медіа

Основні питання: Дизайн соціологічного дослідження та кількісні методи вивчення громадської думки й медіааудиторій. Якісні методи дослідження медіаспоживання та інтерпретації медіаповідомлень. Методи аналізу медіатекстів і візуального контенту. Цифрові методи дослідження платформ, мережевих взаємодій і цифрових слідів: можливості, обмеження та етика.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook), 2017; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарські (практичні) заняття

Семінарське заняття 1.

Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії

Основні питання: Роль громадської думки та мас-медіа в сучасному суспільстві. Об'єкт, предмет та структура соціології громадської думки і соціології мас-медіа. Поняття медіа, соціальної та масової комунікації, соціальної і масової інформації.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 2.

Тема 2. Масова свідомість та громадська думка як соціальний феномен

Основні питання: Масова свідомість як особливий тип суспільної свідомості. Громадська думка: сутність, структура та функції. Формування громадської думки та механізми впливу на неї. Опитування громадської думки та проблеми її вимірювання. Опитування громадської думки та маніпулювання.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Соціологія, 2024; Bourdieu, електронний ресурс; Міщенко, 2022; Полторак, 2020; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 3.

Тема 3. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії прямого впливу

Основні питання: Історичні передумови виникнення досліджень масової комунікації та парадигма прямого (тотального) впливу медіа. Франкфуртська школа та критика масової культури. Концепції пропаганди та медіавпливу в роботах У. Ліппмана та Г. Лассуелла.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 4.

Тема 4. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: теорії мінімального впливу

Основні питання: Критика парадигми прямого впливу та становлення теорій мінімального впливу. Емпіричні дослідження масової комунікації у 1940–1960-х рр.: внесок К. Говленда. Теорія двоступеневого потоку комунікації П. Лазарсфельда. Теорія «використання і задоволення».

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 5.

Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології: моделі помірному впливу, кодування-декодування

Основні питання: Теорії помірному впливу мас-медіа. Дослідження медіанасилля та теорія культивування. Модель кодування-декодування та активна аудиторія. Розвиток досліджень масової комунікації в СРСР та незалежній Україні.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Джеймс, 2002; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 6.

Тема 6. Масова комунікація в різних типах суспільств

Основні питання: Комунікація в традиційному суспільстві. Особливості масової комунікації в індустріальному суспільстві. Зміни в масовій комунікації в інформаційному суспільстві. Нація і масова комунікація.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 7.

Тема 7. Масова комунікація як соціальний інститут

Основні питання: Характеристика масової комунікації як соціального інституту, її функції. Соціальна характеристика засновника, редактора і журналіста. Інформаційні канали та економічні засади функціонування медіа. Аудиторія, її типи. Фрагментація аудиторії.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Соціологія, 2024; Mass Communication Theories, 2022.

Семінарське заняття 8.

Тема 8. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як інститут демократії, влади та ідеології

Основні питання: Ліберально-плюралістичний підхід до аналізу ролі ЗМІ в демократичному суспільстві. Критичні соціологічні концепції мас-медіа: а) інструменталістський підхід; б) теорія культурної гегемонії А. Грамші; в) комунікативна теорія Ю. Габермаса.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Фесенко, 2025.

Семінарське заняття 9.

Тема 9. Сучасні західні соціологічні концепції ЗМІ: медіа як технологія та середовище конструювання реальності

Основні питання: Технологічний детермінізм у дослідженнях масової комунікації: концепції Г. Інніса та М. Маклюєна. Постмодерністський і системний підходи до аналізу мас-медіа: симулякри, гіперреальність і конструювання соціальної реальності у Ж. Бодрійєра та Н. Лумана. Концепція «вікна Овертона» як модель зміни меж публічного дискурсу.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Фесенко, 2025.

Семінарське заняття 10.

Тема 10. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності

Основні питання: Сутність і особливості тематизації. Чинники формування новин. Цінності новин і моделі подачі політичних новин. Культурний та інформаційний імперіалізм: сутність концепції та її критика. Форми власності ЗМІ.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Індокси, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Семінарське заняття 11.

Тема 11. Особливості політичного впливу засобів масової інформації

Основні питання: Поняття політичної влади, її механізми і функції. Мас-медіа як інструмент політичного впливу: порядок денний, праймінг, фреймінг та мовні стилі інформаційної боротьби. Способи політичного маніпулювання в мас-медіа. Свобода ЗМІ як умова демократії та міжнародні індекси її вимірювання.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Кетлін, 2000; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Семінарське заняття 12.

Тема 12. Ідеологія та реклама в мас-медіа

Основні питання: Поняття ідеології та її соціальні функції. Мас-медіа як механізм поширення ідеології. Реклама як форма ідеологічної комунікації. Мас-медіа у висвітленні збройних конфліктів: журналістика війни і журналістика миру. Суперечливість оцінок ролі мас-медіа та можливості протидії маніпуляціям.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Джеймс, 2002; Mass Communication Theories, 2022; Соціологія, 2024; Медіаграмотність, 2025.

Семінарське заняття 13.

Тема 13. Інформаційне суспільство та трансформація мережевої комунікації

Основні питання: Інформаційне суспільство як новий етап суспільного розвитку. Інформатизація суспільства та виникнення глобальних мережевих комунікацій. Трансформація

масової комунікації та основні характеристики мережевої комунікації. Цифрова нерівність та вразливі соціальні групи.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Mass Communication Theories, 2022; Медіаграмотність, 2025.

Семінарське заняття 14.

Тема 14. Цифрові медіа: демократія, маніпуляція та соціальний контроль

Основні питання: Алгоритмізація та платформізація цифрових медіа. Цифрові медіа, демократія та громадянська участь. Цифрові маніпуляції, дезінформація та інформаційні війни. Великі дані, цифровий нагляд і корпоративна влада платформ: виклики демократії.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Mass Communication Theories, 2022; Медіаграмотність, 2025.

Семінарське заняття 15.

Тема 15. Методи соціологічного дослідження громадської думки та мас-медіа

Основні питання: Дизайн соціологічного дослідження та кількісні методи вивчення громадської думки й медіааудиторій. Якісні методи дослідження медіаспоживання та інтерпретації медіаповідомлень. Методи аналізу медіатекстів і візуального контенту. Цифрові методи дослідження платформ, мережових взаємодій і цифрових слідів: можливості, обмеження та етика.

СРС: Опрацювання питань для самоконтролю та практичних завдань до відповідної теми підручника.

Література: Єнін, 2021; Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook), 2017; Mass Communication Theories, 2022.

Модульна контрольна робота.

Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 80 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 90 год.

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки та мас-медіа», студенти виконують завдання до семінарських занять та пишуть модульну контрольну роботу. Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного соціологічного мислення та уяви.

Відвідування та виконання завдань

Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття, якщо буде пропускати лекції. Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях є необхідною. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle» або «Кампус».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, письмових нотатків, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку, підручника чи нотаток не варто. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку. Відповіді студента можуть спиратись на підручні матеріали, але повинні бути вільними від читання тексту.

Форми роботи

Лекційні і семінарські заняття проводяться відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях використовуються комп'ютерні презентації з висвітленням основних положень тем, з урахуванням тематики занять: з підручників, навчальних посібників та словників по соціології.

На семінарських заняттях студенти обговорюють тексти першоджерел та професійні коментарі щодо їх змісту. Семінарське заняття дає можливість оцінити, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з іншого – засвоювати завдання модульного контролю. Результати роботи студента оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи студента. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилення на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру.

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 6 балів при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 6 \text{ балів} \cdot 15 = 90 \text{ балів}$.

«відмінно» 6 балів – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» 4-5 балів – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» 3 бали – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. МКР. Ваговий бал – 10 балів.

МКР передбачає написання есе за однією з тем, перелік яких наведений у додатку 1.

Оцінювання есе здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 9-10 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо теми есе, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 8 балів – відображається сутність теми, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 6-7 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – 0 балів – некоректна відповідь.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;

0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналу не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-2 б.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 20 балів.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Це дозволить студенту краще презентувати свою позицію (думку), критично оцінювати позиції (думки) інших студентів, ставити питання викладачу та студентам. Обсяг засвоєного навчального матеріалу і глибина його розуміння від цього збільшуватиметься. Готуючись до практичного заняття студенту бажано опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими ресурсами в списку літератури. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення соціально-гуманітарних дисциплін є вироблення навичок логічного мислення, ведення дискусії та висловлення власних думок. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг.

Пропуски студентом занять за поважних причин, відпрацювання пропущених студентом тем можливо у формі написання творчих есе.

Додаток 1.

Завдання до МКР. Написання есе (до 5 сторінок).

Тема на вибір:

1. Зменшують або покращують сучасні ЗМІ можливості для публічних дебатов?
2. Чи повинні уряду намагатися захищати національні культури за допомогою обмеження поширення супутникового і кабельного телебачення?
3. Чи поліпшить глобалізація комунікацій наше розуміння культурних відмінностей або знищить останні?
4. Прес-реліз як форма взаємодії PR зі ЗМІ. Види прес-релізу. Основні правила підготовки прес-релізу.
5. Приклади підготовлених прес-релізів.
6. Стандарти теле- і радіо- інтерв'ю, технологія публічного виступу.
7. Молодь з інвалідністю і соціальні медіа: державна політика, проектна діяльність, інклюзія.
8. Роль соціальних медіа в житті сучасної молоді з інвалідністю (можливості, загрози, потенціал для інклюзивних процесів).

При написанні есе студент має продемонструвати власну позицію по темі есе та проблемах, що підіймаються у публікаціях, та дотримуватись наступної структури:

Вступ. Перші кілька речень повинні визначити тему есе, мету та наміри автора публікації в дослідженні певної проблеми.

Основна частина. У цій частині слід детально розглянути основні ідеї, аргументи та приклади автора публікації.

Висновки. У цій частині слід навести свої узагальнюючі висновки. Чи вдалось автору на задовільному рівні дослідити певну проблему? Якими є пропозиції або рекомендації щодо подальшого дослідження даної теми?

Список літератури. Якщо ви використовували будь-які джерела для свого есе, то необхідно їх вказати у списку літератури. В такому разі в тексті обов'язковими є посилання на використану літературу, наприклад [3, с. 5], що означає посилання на джерело під №3 у списку літератури на с. 5. Посилання на електронні джерела (інтернет-статті, відео) не маркуються сторінкою. Тоді посилання оформлюється (як приклад) таким чином: [4], що означає посилання на джерело під №4.

Питання до заліку.

1. У чому полягає роль громадської думки в сучасному суспільстві? Яким чином мас-медіа впливають на формування громадської думки?
2. Чим відрізняються поняття «комунікація» та «інформація»? Які основні типи соціальної комунікації можна виокремити?
3. Що таке масова комунікація та які її основні ознаки?
4. У чому полягає відмінність між засобами масової комунікації та засобами масової інформації?
5. Що таке соціальна інформація та які існують її різновиди?
6. Які основні характеристики маси як соціальної спільноти?
7. Як у соціології визначається масова свідомість?
8. Що таке громадська думка? Які функції вона виконує?
9. Кого називають полстерами?
10. Що таке солом'яні опитування?
11. Чому результати опитувань громадської думки можуть використовуватися як інструмент впливу або маніпуляції?
12. Які історичні умови сприяли формуванню уявлення про «прямий» вплив мас-медіа у 1930–40-х роках? У чому полягає зміст метафор «магічної кулі» та «ін'єкційної голки»? Чому їх не слід розуміти як формально оформлені теорії?
13. Які основні положення концепції пропаганди Г. Лассвелла? У чому полягає значення його формули комунікації?
14. Як У. Ліппман пояснював формування громадської думки? Що таке «стереотип» у його розумінні?
15. Які основні причини зумовили перегляд теорій прямого (тотального) впливу медіа в середині ХХ ст.? Які результати продемонстрували дослідження пропагандистських фільмів серії «Чому ми воюємо»? Чому дослідження Говленда стали важливим аргументом на користь концепції обмежених ефектів медіа?
16. У чому полягала сутність дослідження П. Лазарсфельда та його колег «Вибір народу»?
17. Які основні положення теорії двоступеневого потоку комунікації? Хто такі лідери думок і яку роль вони відіграють у процесі масової комунікації?
18. Які основні положення теорії «використання і задоволення»? Чому представники теорії «використання і задоволення» розглядають аудиторію як активного учасника комунікаційного процесу?
19. Які соціальні та психологічні потреби можуть задовольнятися за допомогою медіа?
20. Яке значення мали теорії обмежених ефектів для подальшого розвитку соціології?
21. У чому принципова відмінність між моделлю «мінімального впливу» та моделями «помірного впливу»? Які ідеї були поширені на третьому етапі дослідження впливу масової комунікації?
22. Чому теорія «встановлення порядку денного» не є теорією прямого маніпулятивного впливу?
23. В чому сутність теорії «спіраль мовчання» Е. Ноель-Нойман? Продемонструйте механізм закономірностей формування громадської думки згідно даної теорії на практиці. Які соціальні умови підсилюють ефект «спіралі мовчання»?
24. Чому вчені звернулись до досліджень насилля на телебаченні. Які гіпотези та висновки були зроблені відносно зв'язку між насиллям на екрані і насиллям у житті?
25. Що являє собою четвертий етап дослідження масової комунікації? На конкретних прикладах продемонструйте, що означає модель «кодування-декодування». У чому різниця між домінуючим і переговорним декодуванням у Ст. Голла?
26. Чому радянська модель масової комунікації ближча до лінійної моделі впливу?
27. Які основні відмінності між комунікацією в традиційному, індустріальному та постіндустріальному суспільствах?
28. Яку роль у розвитку масової комунікації відіграло виникнення писемності? Як поширення писемності вплинуло на соціальну структуру суспільства та появу нових соціальних груп?

29. Чому школа стала важливим інститутом у суспільствах із розвиненою писемною культурою?
30. Як розвиток масових медіа пов'язаний із формуванням індустріального суспільства? Що таке вторинна соціалізація і яку роль у ній відіграють засоби масової інформації?
31. У чому полягає «ефект присутності» телебачення та як він впливає на сприйняття соціальної реальності? Що означає поняття «медіареальність»?
32. У чому полягає зміст «CNN-effect» у сучасній політиці? Які основні характеристики інформаційного (постіндустріального) суспільства?
33. Що таке «нові медіа» і чим вони відрізняються від традиційних засобів масової інформації?
34. Які комунікативні особливості Інтернету відрізняють його від традиційних медіа?
35. Як масова комунікація сприяє формуванню національної ідентичності? Як Бенедикт Андерсон пояснював роль медіа у формуванні націй («уявлених спільнот»)?
36. Чому масову комунікацію можна розглядати як соціальний інститут? Які функції виконує масова комунікація в суспільстві? Чому її вплив може мати деструктивний характер для суспільства?
37. Які сфери впливу на мас-медіа виокремлював Деніс Мак-Квейл? Чому медіа іноді називають «четвертою владою»? У чому полягає символічний характер цієї влади?
38. Що означає формула комунікативного процесу: «Хто повідомляє – що повідомляє – яким каналом – кому – з яким ефектом»? Які основні статусні позиції входять до інституту масової комунікації?
39. Описати статусні позиції власника та редактора. Які законодавчі обмеження існують для засновників засобів масової інформації?
40. Описати особливості статусної позиції журналіста. Чому на журналіста покладені особливі права та обов'язки? В чому полягає суперечливість журналістської діяльності? Чому діяльність журналістів регулюється професійними етичними кодексами?
41. Що таке аудиторія? Які існують її різновиди? Оцінити загальносвітову тенденцію фрагментації аудиторії?
42. У чому полягає сутність ліберально-плюралістичного підходу до мас-медіа? Які його ключові припущення щодо ролі медіа в демократичному суспільстві?
43. Як у критичних теоріях інтерпретується влада в контексті функціонування ЗМІ? У чому полягає відмінність критичного підходу від ліберально-плюралістичного? У чому полягає інструменталістський підхід до аналізу медіа? Які основні положення «моделі пропаганди» Е. Германа та Н. Хомського?
44. Як А. Грамші пояснює поняття культурної гегемонії? Яку роль відіграють мас-медіа у відтворенні гегемонії? Чому гегемонія, за Грамші, не є абсолютним контролем над свідомістю, а передбачає постійну боротьбу за згоду?
45. Що таке публічна сфера у теорії Ю. Габермаса? Яке значення вона має для функціонування демократії? Як Ю. Габермас оцінює вплив цифрових платформ і соціальних медіа на публічну сферу та якість політичної дискусії?
46. У чому полягає сутність технологічного детермінізму в дослідженнях масової комунікації? Як Г. Інніс пояснював зв'язок між типами медіа, організацією влади, простором, часом і культурною пам'яттю?
47. Що означає теза М. Маклюєна «засіб є повідомлення»? У чому полягає концепція «глобального села»? Як друкована культура, за М. Маклюєном, вплинула на формування лінійного мислення, індивідуалізму та модерних національних держав?
48. Що означає «недовіра до метанаративів» у постмодернізмі? Як це впливає на розуміння медіа? Пояснити поняття «симулякр» і «гіперреальність» у Ж. Бодрійяра.
49. Як Н. Луман пояснює мас-медіа як автономну комунікативну систему? У чому полягає його ідея медійного конструювання соціальної реальності?
50. Що таке тематизація соціальної дійсності в мас-медіа? У чому полягає основний зміст теорії формування порядку денного?
51. Як мас-медіа впливають на структуру суспільної уваги? Чому ефект agenda-setting полягає не стільки в нав'язуванні думок, скільки у визначенні пріоритетних тем публічного обговорення?

52. Які рівні впливу на формування новинного контенту виокремлюють П. Шумейкер і С. Різ?
53. Що таке цінності новин? Які критерії підвищують імовірність того, що подія стане новиною?
54. У чому полягає концепція культурного та інформаційного імперіалізму? Які аргументи наводять її прихильники та критики?
55. Які основні форми власності ЗМІ існують у сучасному суспільстві? Чим відрізняються державні, приватні та суспільні / публічні медіа? Чому плюралізм медіавласності та розвиток суспільного мовлення є важливими умовами демократичної медіасистеми?
56. Яким чином мас-медіа можуть впливати на політичне сприйняття аудиторії? У чому полягає сутність теорії визначення порядку денного?
57. Що таке праймінг? Навести приклади його використання в політичній комунікації.
58. Що таке фреймінг? Як політичні фрейми впливають на інтерпретацію подій?
59. Що таке політичне маніпулювання в мас-медіа? Чому воно становить загрозу для демократії?
60. Як можна охарактеризувати соціально-політичні міфи в масовій комунікації?
61. Що таке адвертисмент і дивертисмент у політичній комунікації? Навести приклади. У чому полягає технологія використання «напівправди»?
62. Що означає принцип «демократії шуму» та як він пов'язаний з інформаційним перевантаженням аудиторії? Охарактеризувати маніпулятивну семантику, спрощення, стереотипізацію і сенсаційність як засоби політичного впливу.
63. У чому полягає сутність «методу авторитетів» і використання емоційно насичених слів у політичній комунікації?
64. Які міжнародні індекси використовуються для оцінювання свободи ЗМІ? Порівняти підходи RSF і Freedom House.
65. Як у соціології визначають поняття «ідеологія»? Які основні соціальні функції вона виконує?
66. За допомогою яких механізмів мас-медіа поширюють і нормалізують ідеологічні смисли? Чому аудиторію не слід розглядати як повністю пасивного одержувача інформації?
67. Чому рекламу можна розглядати як форму ідеологічної комунікації? Наведіть приклади поєднання товарів і брендів із певними цінностями, соціальними статусами та стилями життя.
68. Що таке сублімінальний вплив? За яких умов він може мати обмежений ефект і чому його можливості часто перебільшуються?
69. Чим відрізняються журналістика війни та журналістика миру?
70. Чому роль мас-медіа в сучасному суспільстві оцінюють неоднозначно? Які їхні демократичні та потенційно деструктивні функції?
71. Які чинники обмежують можливості маніпулятивного впливу медіа? Яку роль відіграють активність аудиторії, міжособистісна комунікація та медійний плюралізм?
72. Що передбачає медійна та інформаційна грамотність? Які практичні дії допомагають перевіряти інформацію та розпізнавати маніпулятивні повідомлення?
73. Які основні характеристики мережевої комунікації?
74. У чому полягають перший, другий і третій рівні цифрового розриву? Що таке цифровий капітал і як він пов'язаний з іншими видами капіталу? Які чинники визначають цифрову вразливість соціальних груп?
75. Чому кібербезпечну поведінку можна розглядати як проблему цифрової нерівності?
76. Що таке платформізація цифрових медіа? Чому цифрові платформи не можна вважати лише нейтральними каналами передавання інформації?
77. У чому полягає алгоритмічний гейткіпінг? Як алгоритми рекомендацій та економіка уваги впливають на інформаційну видимість контенту?
78. Чим інформаційна бульбашка відрізняється від ехо-камери? Чому персоналізація не обов'язково призводить до повної інформаційної ізоляції користувача?
79. Які основні можливості цифрові медіа створюють для електронної демократії, громадянської участі та мережевої мобілізації? У чому полягають обмеження кліктивізму?

80. Які демократичні ризики пов'язані з політичним мікротаргетуванням, дипфейками та іншим синтетичним контентом? У чому полягає «дивіденд брехуна»? Чим інформаційна операція відрізняється від окремого дезінформаційного повідомлення та інформаційної війни?

81. Що таке великі дані та цифрові сліди? Чим активні й пасивні цифрові сліди відрізняються від виведених даних?

82. Як цифровий нагляд пов'язаний із соціальним сортуванням і соціальним контролем? У чому полягає асиметрія даних між користувачами та цифровими платформами?

83. Які основні форми корпоративної влади цифрових платформ? Чому модерація контенту та платформне врядування створюють одночасно можливості захисту користувачів і ризики для свободи слова та демократії?

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсах «Практична соціологія для професіоналів медіа», «Медіаграмотність: як не піддаватись маніпуляціям». Курси розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: (https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+MEDIASOC101+2020_T3/home, https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+MEDIA_L101+2022_T3/home).

Також рекомендується навчання на онлайн курсах Ради Європи “Захист і безпека журналістів” та “Мова ворожнечі” за посиланням: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:IRF+SOC101+2015_T1/home.

Можливе також використання інших масових відкритих онлайн або офлайн курсів (повністю або частково) за умови погодження їх тематики та змісту з лектором.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)